

Z A K O N

O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O ODGOVORNOSTI ZA KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA

Član 1.

U Zakonu o odgovornosti za kršenje ljudskih prava („Službeni glasnik Republike Srbije, br 58/03) član 3. menja se i glasi:

„Ljudska prava u smislu ovog zakona jesu prava predviđena Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima, koje je potpisala i ratifikovala Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija, prava i slobode čoveka i građanina predviđene Ustavom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1974. godine, Ustavom Savezne Republike Jugoslavije iz 1992.godine, Ustavom Republike Srbije iz 1990. godine, Poveljom o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama iz 2003. godine i Ustavom Republike Srbije iz 2006. godine.“

Član 2.

Član 10. menja se i glasi:

„Postupak lustracije se sprovodi prema licima koja obavljaju ili su kandidati za obavljanje sledećih funkcija, odnosno poslova:

1. poslanika Narodne skupštine i Skupštine Autonomne pokrajine;
2. predsednika Republike;
3. predsednika i člana Vlade Republike i Vlade Autonomne pokrajine;
4. gradonačelnika, zamenika gradonačelnika, predsednika i zamenika predsednika opštine;
5. člana gradskog i opštinskog veća;
6. generalnog sekretara, zamenika generalnog sekretara Narodne skupštine i sekretara Skupštine Autonomne pokrajine;
7. starešinu i rukovodećeg radnika u službama Narodne skupštine Skupštine Autonomne pokrajine;
8. starešinu i rukovodećeg radnika u službama predsednika Republike;
9. državnog sekretara i pomoćnika ministra, funkcionera koji rukovodi republičkim organima i organizacijama, odnosno organima i organizacijama Autonomne pokrajine i druge starešine organa u republičkim, rganima i organizacijama i službama, u organima, organizacijama i službama Autonomne pokrajine koje postavlja Vlada Republike, odnosno Vlada Autonomne pokrajine;
10. sekretara skupštine opštine i skupštine grada;
11. načelnika okruga;
12. predsednika i sudiju Ustavnog suda Srbije (u daljem tekstu: Ustavni sud), predsednika i sudiju sudova opšte nadležnosti i posebnih sudova, člana Visokog saveta sudstva, člana Državnog veća tužilaca, javnog tužioca, zamenika javnog tužioca, starešinu organa za prekršaje i sudiju za prekršaje;
13. direktora, zamenika direktora i člana upravnog odbora javnog preduzeća čiji je osnivač Republika, pokrajina ili lokalna samouprava;

14. direktora, zamenika direktora i člana upravnog odbora javne ustanove čiji je osnivač Republika, pokrajina ili lokalna samouprava i to:

- predsednika i člana saveta univerziteta, rektora i prorektora univerziteta i dekana i prodekana fakulteta;

- predsednika i člana upravnog odbora ili drugog odgovarajućeg organa upravljanja, direktora, zamenika direktora, glavnog urednika, zamenika glavnog urednika i urednika rubrike organizacije koja se bavi javnim informisanjem ili izdavaštvom;

- direktora, zamenika direktora, predsednika i člana upravnog odbora organizacije obaveznog socijalnog osiguranja;

15. guvernera i viceguvernera Narodne banke, predsednika i člana Saveta Narodne banke Srbije;

16. direktora, zamenika direktora, predsednika i člana upravnog odbora banke sa većinskim državnim kapitalom;

17. direktora poreske uprave, zamenika direktora poreske uprave, pomoćnika direktora - glavnog inspektora poreske policije, direktora regionalne poreske uprave, načelnika regionalnog odeljenja poreske policije, direktora filijale poreske policije;

18. funkcionera i ovlašćenog službenog lica u Bezbednosno-informativnoj agenciji, odnosno drugoj odgovarajućoj službi;

19. direktora i rukovodećeg radnika u zavodskoj ustanovi za izvršenje krivičnih sankcija;

20. šefa diplomatske misije u stranoj državi i međunarodnoj organizaciji, odnosno konzula; ili

21. načelnika generalštaba odnosno načelnika kontraobaveštajne službe.

Postupak lustracije sprovodi se i prema licima koja su obavljala funkcije, odnosno poslove iz stava 1. tačka 1. do 21. ovog člana.“

Član 3.

Član 18. menja se i glasi:

„Prema licu koje obavlja funkciju i poslove iz člana 10. stav 1. ovog zakona i licu iz člana 10. stav 2. ovog zakona, Komisija pokreće i sprovodi naknadni postupak lustracije po službenoj dužnosti.“

Član 4.

U članu 23. stav 1, umesto reči: „Vrhovnog suda Srbije“, treba da stoji: „Vrhovnog kasacionog suda Srbije“.

Član 5.

U članu 32. stav 1, iza reči: „iz člana 10.“ dodaju se reči: „stav 1. i 2.“.

Član 6.

U članu 33. stav 1, iza reči: „iz člana 10.“ dodaju se reči: „stav 1.“.

U članu 33. stav 2, iza reči: „iz člana 10.“ dodaju se reči: „stava 1.“.

Član 7.

U članu 34. stav 3, broj: „10“ zamenjuje se brojem: „20“.

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 8.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“.

O B R A Z L O Ž E N J E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o izmenama i dopunama Zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava sadržan je u članu 97. tačka 2. Ustava Republike Srbije kojim je utvrđeno da Republika Srbija uređuje i obezbeđuje ostvarivanje i zaštitu sloboda i prava građana; ustavnost i zakonitost; postupak pred sudovima i drugim državnim organima; odgovornost i sankcije za povredu sloboda i prava građana utvrđenih Ustavom i za povredu zakona, drugih propisa i opštih akata; amnestije i pomilovanja za krivična dela.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava usvojen je 2003. godine, sa ciljem da se otklone moguće smetnje i prepreke izgradnji demokratskog društva u Srbiji u procesu demokratizacije, posle promena na političkoj sceni Srbije ostvarenih 5. oktobra 2000. godine.

Zakon je zasnovan na konceptu „meke lustracije“, jer ne predviđa ni krivično-pravne, niti administrativne (prekršajne) sankcije za lica prema kojima se pokrene postupak utvrđivanja odgovornosti za kršenje ljudskih prava. Prema tome, Zakon iz 2003. godine nije otvorio mogućnost „lova na veštice“, niti stvarao klimu za nova kršenja ljudskih prava lica koja se nađu pod udarom Zakona.

Pri donošenju Zakona smatralo se da je rok od deset godina, predviđenih za njegovu primenu, dovoljan i primeren da se ostvari odgovornost za kršenje ljudskih prava.

Zbog nedovoljne političke spremnosti neophodne za primenu Zakona, ovaj Zakon uopšte nije primenjen. Ta činjenica stvara podozrenje prema državi Srbiji i njenim institucijama, ne samo u procesu integracije države Srbije u pravni i politički poredak Evrope, već i njeno svrstavanje među države sa izgrađenim demokratskim poretkom. Zbog neprimenjivanja ovog Zakona stvoreno je i nepoverenje građana Republike Srbije u pravni poredak države i kompetentnost njenih organa i institucija.

Elementami princip demokratskog društva je dosledna primena Zakona, pa stoga činjenica da je u Republici Srbiji usvojen Zakon, koji uopšte nije primenjen ni u jednom slučaju, daje osnova za sumnju u spremnost i kompetentnost Republike Srbije da izvršava svoje obaveze iz međunarodnih ugovora, konvencija i drugih akata međunarodnih prava.

Nerealna su bilo kakva očekivanja o integraciji države Srbije u evropske i druge međunarodne institucije, ukoliko 2013. godine bezuspešno istekne rok za primenu ovog Zakona.

Stoga je neophodno, pre svega, produžiti rok za doslednu primenu Zakona, a istovremeno preduzeti organizacione, finansijske, kadrovske i druge mere za primenu Zakona. Obzirom da je izabranim članovima Komisije za ispitivanje odgovornosti za kršenje ljudskih prava istekao Zakonom propisani mandat od šest godina, to znači da istovremeno treba pokrenuti postupak izbora novog sastava Komisije, prema postupku predlaganja i izbora članova Komisije, koji je Zakonom propisan.

Konačno, iako je to jasno iz koncepta samog Zakona, nužno je istaći da Zakon nije personalno usmeren prema bilo kojem pojedincu, niti prema bilo kojoj političkoj partiji, jer je koncept Zakona zasnovan na civilizacijskom principu da se iz

procesa izgradnje demokratskog društva eliminišu lica za koja se po propisanom postupku utvrdi da su odgovorna za kršenje ljudskih prava, a to je, svakako, zajednički cilj svih političkih partija, a pre svega građana Srbije.

III. OBJAŠNJENJE POJEDINIH REŠENJA

Odredbom člana 1. Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava menja se član 3. Zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava („Službeni glasnik Republike Srbije, br 58/03) i dodaju se akti koji su doneti nakon usvajanja ovog Zakona. Ti akti su Povelja o ljudskim i manjinskim pravima i građanskim slobodama iz 2003. godine i Ustav Republike Srbije iz 2006. godine.

Članom 2. Predloga zakona proširuje se broj lica prema kojima se sprovodi postupak lustracije, i usaglašava se sa propisima i zakonima koji su doneti nakon usvajanja Zakona 2003. godine.

Članom 3. Predloga zakona usaglašava se Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava sa članom 2. Predloga zakona o izmenama i dopunama zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava.

Članom 4. se Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava usaglašava sa propisima donetim nakon usvajanja Zakona.

Članom 5. usaglašava se član 32. stav 1. Zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava sa promenom koja je učinjena članom 2. Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava.

Članom 6. usaglašava se član 33. st. 1. i 2. Zakona o odgovornosti za kršenje ljudskih prava sa promenom koja je učinjena članom 2. Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava.

Članom 7. se produžava važenje ovog Zakona sa 10 na 20 godina.

Članom 8. se propisuje stupanje na snagu ovog Predloga zakona.

IV FINANSIJSKA SREDSTVA POTREBNA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna sredstva iz budžeta Republike Srbije.

V RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Donošenje ovog Zakona po hitnom postupku predlaže se da bi što pre počela njegova primena. Zakon o odgovornosti za kršenje ljudskih prava usvojen je 30. maja 2003. godine i potrebno je doneti ove izmene i dopune da bi on bio primenjivan i da bi se po njemu postupalo.